

Розвиток процесів інвестиційно-інноваційної діяльності на підприємствах легкої промисловості

Проведен анализ существующих тенденций развития инвестиционно-инновационной деятельности предприятий легкой промышленности, систематизировано факторы, которые определяют эффективность управления, определены особенности их функционирования и ключевые проблемы.

Ключевые слова: инвестиции, инновации, мониторинг состояния легкой промышленности.

The analysis of current trends in investment and innovation activities of enterprises of light industry is done, factors that determine the effectiveness of management of identified features of their operation and key issues are systematized.

Keywords: investments, innovations, monitoring of the state of light industry.

Актуальність проблеми. Вихід національної економіки з кризи спонукає підприємства легкої промисловості до пошуку ефективних інструментів активізації інноваційної діяльності на основі модернізації їхнього потенціалу.

Аналіз публікацій з означеної проблеми [1–6] показує, що перехід підприємств легкої промисловості на інноваційну модель розвитку вимагає проведення діагностики, як внутрішнього стану їх, так і зовнішнього середовища, для визначення шляхів і перспектив розвитку.

До нерозв'язаних частин загальної проблеми розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств легкої промисловості належить аналіз динаміки їхнього розвитку з урахуванням особливостей функціонування виробництва.

Метою роботи є моніторинг стану та основних тенденцій здійснення інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств легкої промисловості з метою визначення ключових проблем і рекомендацій щодо їх розв'язання.

Виклад основного матеріалу. Існуючий потенціал підприємств галузі практично повністю може задовольнити потреби населення, конкуруючи за ціною і якістю із іноземними виробниками. Реалізація цього потенціалу залежить від низки причин, основними серед яких є: забезпечення сировинними ресурсами, стан матеріально – технічної бази, дієвість механізмів державного регулювання та протекціоністської політики для захисту внутрішнього ринку від навмисного тиску і недобросовісної конкуренції з боку імпортих товарів, ефективність організації управління виробництвом на мікрорівні.

Характерні умови функціонування підприємств переробної промисловості Україна – жорстка конкуренція, динамічні зміни технологій та техніки, методів організації виробництва і системні трансформації, які вимагають пошуку стратегій забезпечення довгострокової стійкості, що гарантували б підприємству ефективний розвиток за наявності обґрунтованого обсягу ресурсів й максимальну захищеність від внутрішніх і зовнішніх кризових явищ.

Розвиток ринкових відносин призвів до лібералізації зовнішньоекономічної діяльності, що сприяло проникненню імпортих товарів на внутрішній ринок України. Застарілі технології та низька кваліфікація персоналу не дають змоги забезпечити випуск продукції високої якості, що спричиняє зниження споживчого попиту.

На підприємствах переробної промисловості розвиваються в основному модернізаційні інновації, що значною мірою пов'язано з наслідками приватизації, яка у своїй початковій стадії не супроводжувалася створенням конкурентного середовища, а була орієнтована на поточний попит і швидке отримання прибутку, не піклуючись про стратегічний розвиток. Не бажаючи вкладати гроші в наукові розробки, використовували тактику закупівлі сучасних технологій та устаткування. При цьому об'єднували освоєння технологій з дешевою кваліфікованою робочою силою, що сприяло просуванню на ринок відповідних торгових марок і брендів. Імпорт технологій відбувався з мінімальними витратами.

Динаміку зміни кількості інноваційно-активних підприємств за видами економічної діяльності подано в табл. 1 [7].

Як показав аналіз наведених даних, незважаючи на увагу державних органів влади до інноваційного шляху розвитку [1] загальне число інноваційно-активних підприємств у різні роки розпочинаючи з 2005 р. має нестійкий стрибкоподібний характер. Зростання числа інноваційних підприємств для переробної промисловості з 1132 в 2005 р. до 1316 в 2009 р. відбувається за рахунок підприємств харчової промисловості, продукція яких користується попитом у населення і змушує підприємства підвищувати її якість завдяки впровадженню інноваційних технологій. Динаміка зміни числа інноваційних підприємств легкої промисловості виявляє стійку тенденцію до скорочення в загальній їх кількості, так і в її підгалузях – текстильній промисловості та виробництві виробів зі шкіри. Це негативно позначається на якості продукції, що випускається, задоволенні споживчого попиту і змушує підприємства працювати за давальницькими схемами з передачею готової продукції іноземним замовникам.

Динаміка розподілу обсягів фінансування інноваційної діяльності підприємств легкої промисловості за джерелами і напрямками надходження грошових коштів наведено в табл. 2.

Вітчизняні інвестори мало зацікавлені в поширенні інноваційної діяльності. Практично припинилася підтримка інноваційної діяльності з боку державних і місцевих бюджетів. Основними джерелами інноваційної діяльності залишаються власні кошти підприємств.

Накопичення коштів, спрямованих на інноваційну діяльність, за скорочення числа інноваційно-активних підприємств і відповідно обсягів інноваційної продукції, свідчить про те, що масштаби дрібних нововведень скорочуються, і їх замінюють великі інноваційні проекти, пов'язані з придбанням машин і устаткування (табл. 3).

ТАБЛИЦЯ 1 – Динаміка зміни кількості інноваційно-активних підприємств

Промисловість України	Рік				
	2005	2006	2007	2008	2009
Усього	1193	1118	1472	1397	1411
Добувна промисловість	29	26	33	36	35
Переробна промисловість	1132	1058	1379	1305	1316
Харчова промисловість	267	243	343	309	336
Легка промисловість:	74	53	76	66	58
- Текстильне виробництво	57	41	65	58	52
- Виробництво виробів зі шкіри	17	12	11	8	6

ТАБЛИЦЯ 2 – Розподіл обсягів фінансування інноваційної діяльності підприємств легкої промисловості, (млн.грн.)

Надходження грошових коштів	Рік				
	2005	2006	2007	2008	2009
Усього, в тому числі:	36,062	28,663	74,304	58,775	37,213
державного бюджету	0,95	0,114	–	0,172	–
кредитів	7,79	1,835	30,5	34,136	–
власних коштів	27,225	26,714	41,498	24,467	37,213
вітчизняних інвесторів	0,097	–	–	–	–
іноземних інвесторів	–	–	1,76	–	–
інших джерел	–	–	0,546	–	–

ТАБЛИЦЯ 3 – Напрями інноваційної діяльності підприємств легкої промисловості

Спрямованість інновацій	Рік				
	2005	2006	2007	2008	2009
Усього	108	52	107	97	71
– Освоєння нових технологічних процесів	21	9	27	28	15
– Дослідження та розробки	9	6	7	9	6
– Придбання обладнання	30	16	44	37	26
– Виробництво інноваційних видів продукції	48	21	29	23	24

Деякі перевищення даних табл.3 за загальною кількістю напрямів інноваційної діяльності над загальним числом підприємств, що впроваджували інноваційну діяльність (табл.1) пояснюються тією обставиною, що на деяких підприємствах легкої промисловості,

внаслідок значного дефіциту інвестицій на модернізацію, продовжує збільшуватися ступінь спрацювання основних фондів, що негативно впливає на ефективність економічних процесів, оскільки більше половини основних засобів є застарілими і малоприслужними до випуску конкурентоспроможної продукції.

Вітчизняна переробна промисловість відрізняється значною багатокладністю причому найменш конкурентний її сегмент – сировинне забезпечення потрапляє в замкнене коло неефективності, пов'язаної з відсутністю фінансових ресурсів, коштів для модернізації та технічного переозброєння процесів, що зумовлює неможливість виходу на нові ринки і змушує працювати на ринках з низьким попитом.

Створення нових підприємств гальмується цілою низкою чинників: недостатньо сприятливим інвестиційним кліматом, високими адміністративними бар'єрами, жорсткістю доступу до інфраструктури (інженерні та транспортні комунікації, енергозабезпечення), загостренням дефіциту кваліфікованих кадрів.

Основними причинами нестачі робочих місць на підприємствах є відсутність на місцевому ринку праці працівників потрібних спеціальностей та низький рівень заробітної плати порівняно з іншими підприємствами. Основна причина дефіциту працівників перебуває на стороні пропозиції. Водночас, з цим можна і не погодитися, оскільки проблема дефіциту трудових ресурсів для низькоефективних підприємств пов'язана з їхньою нездатністю платити вищу конкурентну заробітну плату, що знаходиться на стороні попиту.

Зменшуються ресурси, скорочуються ринки, все більш лютою стає конкуренція, загроза безробіття пригнічує ініціативу, а рішення політиків утруднюють ділове життя. Гальмує розвиток інноваційної діяльності часта зміна пріоритетів (разом з підйомами вітчизняного виробника, ініціативи чиновників в галузі митного законодавства спрямовано на стимулювання імпорту).

Навіть для лідерів за рівнем конкурентоспроможності характерна проблемна технологічна структура інноваційного оновлення устаткування. За такої ситуації часткові інноваційні заходи не можуть призвести до зміни несприятливого прогнозованого тренда. Необхідна інтеграція інновацій в інвестиційний процес і всіляке стимулювання інновацій.

Кардинальна модернізація виробництва неможлива без значних інвестицій. На тому рівні рентабельності, який характерний для більшості вітчизняних підприємств, вони не є привабливими. Виходом може стати створення високоефективних підприємств, не обтяжених спадщиною застарілої технічної бази і важкого фінансового становища.

Для прискореного інноваційного оновлення виробничого потенціалу підприємств легкої промисловості і посилення їхніх позицій на обслуговуючих сегментах ринку, необхідний інтенсивний і невідкладний пошук інструментарію, адекватного вимогам часу, що включає нові принципи, організаційно-економічні механізми та технології управління ресурсами підприємства.

ВИСНОВКИ

Виконаний моніторинг стану вітчизняних підприємств легкої промисловості, ресурсного та організаційного забезпечення, дав можливість визначити перспективи та тенденції розвитку підприємств галузі. Проведений аналіз ключових проблем інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств галузі розкрив низку протиріч між стабільним попитом на високоякісну продукцію і скороченням пропозиції внаслідок гострої нестачі власних коштів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» № 433-IV від 16 січня 2003 року // *Відомості Верховної Ради України*. – 2003. – № 13. – С. 99.
2. Бреус С.В. Аналіз інноваційної діяльності промислових підприємств в Україні // *Актуальні проблеми економіки*. – 2004. – №5. – С. 121 – 128
3. Гречан А.П. Інвестиційна привабливість легкої промисловості України // *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. – 2005. – №2. – С. 126 – 130.
4. Макаренко С.Н. Проблеми реалізації конкурентних переваг підприємств легкої промисловості // *Економічні інновації*. – 2007. – Вип. 30. – С. 215 – 221.
5. Богданов М. Вибір стратегічних альтернатив розвитку підприємств легкої промисловості // *Легка промисловість*. – 2001. – № 4. – С. 50-51.
6. Бакум І.В. Факторний підхід до управління національною економікою // *Автореферат дис. на здобуття вчен. ступ. канд. екон. наук*. – Київ, Інститут економіки та прогнозування НАН України. – 2011. – 20 с.
7. Статистичний щорічник України за 2009 рік. // *Держкомстат України за ред. Осауленка О.Г.* – К.: Консультант – 2010. – 566 с.

Одержано 19.04.2011

ЦІКАВО

Від депресії – іграшка

Американські вчені виявили, що зняти нервову напругу навіть депресію допомагають дитячі іграшки. За лічені хвилини підняти настрій і вивести із стресового стану людину здатні м'які плюшові ведмедики, ошатні ляльки, конструктори тощо.

Коли тримаємо в руках улюблену іграшку, до мозку автоматично надходять позитивні сигнали, внаслідок чого виробляється гормон щастя – ендорфин. І вже за кілька хвилин помітно піднімається настрій, поліпшується загальний стан організму й відчувається приплив сил. Головне завдання – купити саме ту іграшку, яка найбільше Вам подобається або нагадує про позитивні моменти в житті (повертає дитинство, асоціюється із подорожжю чи дорогою людиною). Отже, поставте іграшку в кімнаті на видному місці, а якщо вона невелика – можна взяти на роботу. Час від часу робіть перерву, щоб подивитись на улюбленого ведмедика, зайця чи мавпочку.

Дитяча іграшка безумовно викличе у Вас посмішку!

